

Protokoll fört vid enskild föredragning

Infrastrukturavdelningen
Vägnätsbyrån, I3

Beslutande
Minister
Christian Wikström

Föredragande
Trafikingenjör
Elin Roselius

Justerat
Omedelbart

Nr 72

Avrop av konsulttjänster - Upprättande av
återplanteringsplan för BV 622 Kungsgårdsallén
ÅLR 2022/7813

Beslut

Beslöts att beställa konsulttjänster för upprättande av återplanteringsplan för bygdeväg nr 622 Kungsgårdsallén av ramavtalskonsult Ramböll Sverige Ab, enligt avrop i **bilaga I322E54** samt ramavtalskonsultens offert daterad 9.9.2022.

Ålands landskapsregering har ett ramavtal med Ramböll Sverige AB, diarienummer ÅLR 2018/8982. Avropet hör till projektet Förnyelse av Kungsgårdsallén, diarienummer ÅLR 2022/3031.

Kostnaden för konsultuppdraget är budgeterad till 24 465 € och belastar moment 976000

Motivering

Ramavtal har tecknats med tre (3) stycken konsulter. Avrop ska enligt ramavtalets punkt 1.1.4 Beställningar i första hand riktas till konsulten med det förmånligaste anbudet. Konsulten med det förmånligaste anbudet har 17.6.2022 meddelat att de inte har resurser att utföra uppdraget. Avropet har därefter riktats till anbudsgivaren med det näst förmånligaste anbudet som är Ramböll Sverige Ab vilka har inkommit med en offert.

Bakgrund

Kastelholms kungsgårdsallé är en dubbelsidig herrgårdsallé, ursprungligen anlagd under 1700-talets senare del. Merparten av alléns nuvarande träd har vid inventering och besiktning bedömts som riskträd alternativt träd i dålig eller mindre bra kondition. År 2019 gjordes en besiktning av de då 74 kvarvarande träden i Kungsgårdsallén. Besiktningen visade att 75% av träden bedömdes vara i dålig kondition och 42 av träden bedömdes vara så dåliga att de behöver fällas.

Landskapsregeringen konstaterar att det är nödvändigt att ta fram en förnyelseplan för att avgöra de kvarvarande trädens framtid, klargöra hur Kungsgårdsallén kan förnyas så att en god och långsiktig livsmiljö skapas för träden samt hur vägen kan utformas så att en god projekteringsstandard uppnås.

Avrop – Återplanteringsplan för Kungsgårdsallén

Ansluter till avtal dnr: ÅLR 2018/8982 Ramavtal för konsulttjänster för trafikutredning i trafiknätet på Åland 2019-2021 + option 2022

Utifrån avrop önskar beställaren att konsulten återkommer med offert enligt nedan.

1 Uppgifter om Beställare, kontaktuppgifter, roller

Avtalsombud: Lennart Nord, Byråchef vid Vägnätsbyrån

Projektets genomförande: Elin Roselius, Trafikingenjör vid Vägnätsbyrån

2 Uppgifter om Konsult, kontaktuppgifter, roller

Avtalsansvarig: Se ramavtal

Uppdragsledare: Anges i offert enligt de i avtalet angivna kompetenskraven. Inklusive CV.

Projektorganisation: Förslag på organisation anges i offert enligt de i avtalet angivna kompetenskraven. Inklusive CV.

3 Uppgifter om kända Sidokonsulter i uppdraget

Följande sidokonsulter eller uppgifter från beställaren planeras för förstudien

- Geoteknik för att ta reda på vägens uppbyggnad (Ramavtal finns)
- Vägprojektering för att ta fram förslag för vägutformning (Ramavtal finns)
- Ledningskartläggning och kartunderlag (ÅLR)
- Trafikmätningar (ÅLR)

4 Uppdragsbeskrivning

4.1 Bakgrund

Kungsgårdsallén i Kastelholm anlades ursprungligen på 1770-talet då Kastelholms kungsgård flyttades från markområdet på Slottsholmen direkt utanför Kastelholms slott till sitt nuvarande läge väster om Slottssundet. Sedan dess har vägens läge förändrats och nya alléträd har planterats med jämna mellanrum av kungsgårdens arrendatorer. Den senaste omfattande nyplanteringen skedde för ca 55–65 år sedan. På 1990-talet genomfördes ett experiment med planteringar av ca 15 träd, varav de flesta i nuläget av olika skäl helt försvunnit. De kvarvarande delarna av allén består främst av lönn och ask, men det har också tidigare funnits rönn och alm.

En stor del av träd på alléns NV sida har farit illa och även försvunnit som resultat av vägförbättringsåtgärder i början av 1980- och på 1990-talet. I samband med de då utförda dikningarna kapades trädrötterna på så gott som samtliga träd längs vägens nordvästra sida. Slyröjning skede regelbundet under 1980- och 1990-talet. Träden beskars samtidigt kraftigt med hänvisning till den ökande trafiken längs allén.

Åren 1999 och 2001 inventerades hela allén inför en planerad nyplantering av saknade träd. På den sydöstra sidan återstod då 57 av 85 ursprungliga träd samt på den nordvästra sidan enbart 40 av 88 ursprungliga träd. Inga nya träd planterades. År 2009 inventerades allén på nytt av Arborist/Hortonom Teppo Suoranta (Puiden Hoito Trädvård) Det konstaterades då att träden stressats av ovarsam beskärning, vägdikningar samt olika former av belastningar på trädens rötter. Vägens oljegruslager ligger i för nära trädens rötter och vägkanten för nära stammarna vilket tillsammans med den ökade trafiken gett upphov till skador på träden. Vid inventeringen granskades de 97 kvarvarande levande

och döda träden. 48 av dessa besiktigades och undersöktes med Picus Tomograph ultraljudsundersökning. 37 av de undersökta träden hade någon form av röta i stammen eller stambasen. 11 av de 48 undersökta träden bedömdes utgöra riskträd. Av de övriga 37 undersökta träden bedömdes 17 vara i dålig kondition och endast 20 i genomsnittlig kondition. Inga av träden bedömdes vara i god kondition. Sedan 2009 har större delen av de träd som bedömdes utgöra en akut säkerhetsrisk tagits ned; ca 10 träd. 2019 följdes inventeringen från 2009 upp av en nybesiktning. 74 träd återstod i detta läge varav 75% av träden bedömdes vara i dålig kondition och 42 av träden bedömdes vara så dåliga att de behöver fällas. 4 träd har tagits ned under 2022. Nedtagning av ytterligare träd är uppskjuten till dess en förnyelseplan är antagen. De kvarvarande trädens framtid samt möjligheten att använda dem i alléns förnyelse ska avgöras i förnyelseplanen.

Som helhet har de senaste två decenniernas utveckling bidragit till att Kungsgårdsallén både på sin nordvästra och sydöstra sida har partier som helt eller delvis saknar träd. På den nordvästra sidan har skog vuxit sig nära och kvävt alléträden på två längre partier så att allén här sedan länge försvunnit och ersatts av tät granskog. Avbrotten i alléns sydöstra trädrad är kortare, men samtidigt på många sätt mer iögonfallande då denna del av allén är visuellt viktigare. Här förekommer det också att de befintliga alléträden står allt för tätt med resultat att trädens kronor skadat varandra. Ett genomgående problem är också att träden i den sydöstra trädraden står för nära vägbanan och har skador på stammar och rötter till följd av snöplogning mm.

Kungsgårdsallén utgör dock alltså en värdefull gods- eller bruksallé av en typ som blev vanliga under 1700-talets andra hälft. Allén är även en del av det kulturhistoriskt betydelsefulla jordbrukslandskapet kring Kastelholms slott. Denna miljö utgör Ålands mest välbevarade och besökta kulturmiljö och Kungsgårdsallén tillsammans med övriga alléträd i området utgör en omistlig del av helheten. Som sådan ingår de delar av allén som finns närmast själva kungsgårdsbebyggelsen i skyddsområdet för byggnadsminnet för Kastelholms kungsgård. Hela sträckan omfattas även av skyddsbestämmelser i ett förslag till delgeneralplan för Kastelholm som i nuläget är under beredning.

4.2 Förutsättningar

4.2.1 Användning av vägen

Bygdeväg nr 622 Kungsgårdsallén utgör den enda vägförbindelsen mellan landsväg 2 Sundsvägen och landsväg nr 620 Slottsvägen till den halvö som södra delen av Kastelholm utgörs av. Kungsgårdsallén matar trafik till bl.a. Kastelholms kungsgård, Kastelholms golfbana, Stornässets naturreservat. Det är viktigt att förnyelsen av allén inte sker på bekostnad av möjligheten att använda, underhålla, förnya och i viss mån utveckla själva vägbanan.

Kungsgårdsallén utgjorde fram till 31.12.2002 en kommunalväg för vilken Sunds Kommun var väghållare. Ålands landskapsregering övertog vägen i samband med att vägen omklassificerades till en bygdeväg. Med anledning av att Ålands landsskapsregering inte har anlagt vägen saknas därför basalinformation om vägens uppbyggnad.

Karta med inmätta träd och beläggningskant ses i Bilaga 1 och bilder från en vägsyn 6.5.2022 ses i Bilaga 2. Synpunkter rörande vägens nuvarande och framtida användning har inhämtats från Landskapets fastighetsverk samt Sunds kommun och redovisas i Bilaga 3.

4.2.2 Arkeologi

Längs sträckan finns sex fasta fornlämningar samt en kulturlämning. De fem fasta fornlämningarna utgörs av ett *högrävfält från järnåldern*, två *fossila vägavsnitt* vilka utgör delar av den ursprungliga vägen samt tre *husgrunder* längs vägen. Kulturlämningen utgörs av ett äldre odlingsröse.

Inom förnyelseområdet ska arbetet i första hand planeras på ett sätt så att fornlämningarna inte berörs av åtgärderna. Om fornlämning kan beröras behövs tillstånd från landskapsregeringen. Då det föreligger ett färdigt underlag för planerade åtgärder i samband med förnyelse av Kungsgårdsallén ska Kulturbyrån ges tillfälle att bedöma deras påverkan på fasta fornlämningar och utlåta sig över planerna.

Forn- och kulturlämningarnas utbredning samt hur de ska beaktas framgår av bilagd arkeologisk rapport: *Arkeologiskt underlag inför förnyande av Kungsgårdsalléns trädbestånd i Kastelholm*. Jenni Lucenius 2022. (Bilaga 4)

4.2.3 Kulturmiljö

Kastelholms kungsgårdsallé är en dubbelsidig herrgårdsallé, ursprungligen anlagd under 1700-talets senare del. Alléns olika delar har olika dignitet rörande vilka delar av allén som ur ett upplevelsemässigt perspektiv är viktiga att upprätthålla/förnya. Generellt sett är alléns norra del visuellt viktigast då vägen börjar här, löper genom ett öppet landskap och det finns en direkt närhet till Kastelholms slott. Den del av allén som finns närmast Kastelholms kungsgård (inom byggnadskyddsområdet) är viktig av samma anledning. Sträckan där i mellan är belastad av den i hög grad uppvuxna skogen på den nordöstra sidan. När denna skog tas bort och glesas ut kommer alléns gestaltningsmässiga och funktionsmässiga värden öka även längs denna sträcka. Träden på vägens sydvästra sida är upplevelsemässigt viktigare än den nordöstra trädraden.

Delar av allén som finns närmast själva kungsgårdsbebyggelsen omfattas av de skyddsbestämmelser (byggnadsminne) som upprättades för Kastelholms kungsgård år 2015. Hela sträckan omfattas även av skyddsbestämmelser i det förslag till delgeneralplan för Kastelholm som förväntas vinna laga kraft inom år 2022. Här anges sträckan som *"kulturhistoriskt värdefull allé. – Skadade träd ska ersättas med nya så, att alléns bredd och trädens avstånd till varandra inte väsentligt ändras*. För den del av allén som finns inom byggnadsskyddsområdet för kungsgården gäller också att *allén inte till sin karaktär får förändras eller rubbas så att det kulturhistoriska värdet minskar. Rekonstruktion och bruk är önskvärda och ska enligt en av landskapsregeringen godkänd plan*. Gränserna för byggnadsminnets skyddsområde framgår av bilagd karta (Bilaga 4).

Då det föreligger ett färdigt underlag för planerade åtgärder i samband med förnyelse av Kungsgårdsallén ska landskapsregeringens kulturbyrå ges tillfälle att bedöma huruvida planerna går att förena med antagna skyddsbestämmelser för Kastelholms kungsgård. Prövning av huruvida planerna är förenliga bestämmelserna i en antagen delgeneralplan är en fråga för Sunds kommun vilka i prövningen har att inhämta Landskapsregeringens utlåtande.

4.2.4 Befintliga alléträd

Merparten av alléns nuvarande träd har vid inventering och besiktning bedömts som riskträd eller träd i dålig eller mindre bra kondition. Samtidigt har många av träden alltjämt gestaltningsmässiga och karaktärsässiga egenskaper av värde samt eventuell potential att bidra till historisk kontinuitet då allén förnyas. Frågan om huruvida befintliga träd ska behållas lär också ha avgörande betydelse för omfattningen av nyplanteringen samt därmed förknippade kostnader. Det är alltså både av kulturhistoriska och ekonomiska skäl motiverat att behålla så många befintliga träd som möjligt, i den mån de inte utgör en säkerhetsrisk samt om de rent tekniskt och upplevelsemässigt går att kombinera med nyplantering. Förnyelseplanen behöver alltså innehålla en sakkunnig bedömning av detta som grund för olika kostnadsalternativ för förnyelsen. Senaste arboristundersökning genomfördes 2019 och biläggs detta beställningsunderlag (Bilaga 5).

4.2.4 Förvaltning

Förnyelsen av allén behöver ske i samarbete med Landskapets fastighetsverk vilka förvaltar markområdena på båda sidorna av vägområdet. Skötselåtgärder för den nu i hög grad skogbeväxta maken på den nordöstra sidan av kungsgårdsallén har planerats av Landskapets fastighetsverket i samarbete med Landskapsregeringens kulturbyrå och kommer sättas i verket under våren år 2022 enligt bilagd beskrivning. (Bilaga 6)

4.3 Effektmål

Effektmålen för projektet är att:

- Bevara kungsgårdsalléns kulturhistoriska värden genom att utveckla och förnya kungsgårdsallén genom trädvård och nyplantering.
- Tillgodose landskapets behov av transportinfrastruktur för sträckan på lång sikt genom att minska begräsningar i trafikinätet.
- Höja trafiksäkerheten på vägförbindelsen för alla trafikanter genom att planera projektet utgående från god standard för trafiksäkerheten.
- Utveckla en ändamålsenlig förvaltningsmodell för den uppväxande trädalléns skötsel i vilken synpunkter från fastighetsförvaltaren, väghållaren, den antikvariska myndigheten samt inblandade sakkunniga avseende trädvård äger vederbörligt inflytande.

4.4 Projekt mål

Projekt målen för projektet är att:

- Klargöra hur Kungsgårdsallén kan förnyas så att en god och långsiktig livsmiljö skapas för träden. Detta görs genom att utarbeta en genomförbar återplanteringsplan med olika alternativ som kan fungera som ett effektivt och pedagogiskt beslutsunderlag för Ålands landskapsregering.
- Klargöra hur goda tillväxtpotentialer skapas för träden genom att anpassa träden och dess placering utgående från gällande förutsättningar. Detta redovisas i lämplig form och genom en visualiserad presentation.
- Klargöra hur vägen kan utformas så att en god projekteringsstandard uppnås. Detta sker genom att beakta nuvarande nyttjande av vägen och framtida exploateringsbehov och redovisa ett förslag för vägutformning.
- Klargöra hur vägen kan utformas så att en god och välfungerande dränering och avvattning från vägen skapas. Detta sker genom att beakta gällande platsförutsättningar och projektets återplanteringsplan och redovisa förslag för vägutformning.

4.5 Omfattning av avrop

1. Ta fram en förnyelseplan för allén som innehåller minst tre olika förslag för förnyelse av allén utifrån olika prisklasser, riskbedömningar och tidsperspektiv vilka redogör för:
  - Hantering /återanvändning av befintliga alléträd.
  - Geografisk etappindelning av själva allén: dvs de upplevelsemässigt viktigaste delarna av allén först samt utifrån arkeologiska och tekniska förutsättningar.

- Lämplig trädsort och antal träd baserat på platsens miljömässiga förutsättningar samt kulturmiljöns karaktär.
  - Avstånd mellan träd samt avstånd till vägbanan, utifrån möjligheten att skapa bästa livsförutsättningar för träden, trafiksäkerhet samt estetiska värden.
  - Genomförandetid, Tidsintervall och eventuell tidsmässig etappindelning på upp till 10 år för plantering/etablering.
  - Skötselbehov under tillväxttid samt kommande underhållsbehov.
2. Redovisa sidokonsultens förslag för vägutformning utgående från nuvarande nyttjande av vägen och för framtida exploateringsbehov.
  3. Redovisa hur förslag på återplanteringsplan kan förenas med förslag för vägutformning.

4.6 Styrande dokument

- VGU

4.7 Förteckning över dokumentation och handlingar som förväntas i slutleverans (Redovisande dokument)

- Förslag på återplanteringsplan inklusive visualisering
Slutprodukten ska vara en rapport och/eller presentation förslagsvis i pdf-format med beskrivande texter, kartor och bilder framställer olika alternativ till lösningar för Kungsgårdsalléns förnyelse. Materialet ska vara lättbegripligt och inte allt för omfattande samt ska gå att presentera som underlag för en politisk beslutande församling utan specialistkompetens inom vägplanering eller trädvård.
- Förslag för vägutformning
Redovisa sidokonsultens förslag för vägutformning utgående från nuvarande nyttjande av vägen och för framtida exploateringsbehov.
- Förslag för återplanteringsplan och vägutformning kan förenas inklusive visualisering
Slutprodukten ska vara en rapport och/eller presentation förslagsvis i pdf-format med beskrivande texter, kartor och bilder framställer olika alternativ till lösningar för Kungsgårdsalléns förnyelse

4.8 Underlag som tillhandahålls vid uppdragets start (bilagor)

1. Karta med inmätta träd och beläggningskant, Kungsgårdsallén
2. Vägsyn Kungsgårdsallén, 6.5.2022
3. Förväntad kommande användning av vägen. (Yttranden Fastighetsverket / Sunds kommun)
4. Arboristundersökning utförd 15-19.7.2019
5. Arkeologisk rapport, Kungsgårdsallén.
6. Beskrivning av skogsförvaltningsplan invid allén.

5 Ekonomi, faktureringsrutiner, uppföljnings- och prognosrutiner

5.1 Ekonomistyrning

Budgeten ska följas upp av ramavtalskonsulten genom att månadsvis uppdatera och redovisa, per aktivitet, budgetens utfall i samband med att testfaktura översänds till beställarens projektledare/projekteringsledare för kontroll innan fakturering enligt nedanstående rubriker:

- Ursprunglig budget
- Godkänd budget för eventuella tilläggsarbeten
- Budget inklusive tilläggsarbeten
- Prognos
- Upparbetad kostnad
- Kvarstår av budget

Avstämning av verkligt upparbetad kostnad mot överenskommen budget ska ske genom konsultens försorg månadsvis och redovisas för projektledaren eller beställaren. Detta sker i samband med månadsrapportering. Aktiviteter i budget ska återfinnas på faktura samt i dagbok.

5.2 Faktureringsrutin

Fakturan ska märkas med Flödesreferens: Trafikingenjör/XXX/Dnr ÅLR 2022/3031

Uppdragets projektnummer är: XXXX

Se bifogad projektspecifik faktureringsrutin.

6 Möten under uppdraget

Följande möten kommer att finnas i uppdraget:

Avropsmöte

Startmöte

Projektledare kallar till startmöte för projektorganisation i samtliga kompetensområden, i Mariehamn en halvdag.

Platsbesök

Projektledare kallar till platsbesök för projektorganisation i samtliga kompetensområden. Planeras i samband med startmöte, på plats i Kastelholm en halvdag.

Projektmöten

Projektmöten för detta projekt hålls varannan vecka på Teams

Slutmöte

Uppföljning av uppdraget vid projektavslut.

7 Tider under uppdraget

7.1 Tidpunkt då beställaren förväntar sig svar på förfrågan om avrop
31.8.2022

7.2 Leveranstider i uppdraget, delleveranser och slutleverans
Enligt ö.k med beställare

7.3 Tidplan

Konsulten ska i sin offert lämna förslag på tidplan utifrån angivna aktiviteter. Arbetsmoment som offereras ska tidsättas. Konsulten ska även göra en bedömning av tidsåtgång för förstudien fram till slutleverans.

8. Budget för avropet

8.1 Val av avropsmodell

Avrop mot budgetpris enligt ramavtal, med löpande tidsredovisning och prognos.

8.2 Beskrivning av beställaren förväntar sig att budgeten utformas

Budgeten ska vara momentbaserad där konsulten per moment redovisar det beräknade antalet timmar/resurs. Budgeten ska vara avstämningsbar och stämmas av en gång per månad i samband med fakturering. Fakturering enligt de arbetsmoment som anges i budget.

Interngranskning ska ingå i budget samt tid för samgranskning och justering efter beställarens granskning. I budget ska även tid för riskanalys och uppföljning av riskarbetet ingå. Vidare ska budgetmoment för möten inkluderas baserat på det som angivits under kap. 7 Möten under uppdraget. Även resekostnader anges i offerten.